

Много допълнителни ползи от избора

Посредством избора, можете да помогнете на учениците сами да променят своето обучение, така че занятията им да са толкова предизвикателни, колкото трябва. Можете също така да се борите с апатията на учениците, да им помогнете да намерят своите силни страни и интереси и им дадете повече самостоятелност, да ги овластите и да им отстъпите контрол върху това, с какво да се занимават, което повишава тяхната вътрешна мотивация. Това са може би двете най-убедителни причини да се използва изборът като част от преподаването и ученето в училищата всеки ден, но има много други допълнителни ползи, които също е важно да бъдат признати, защото помагат да се подчертае истинската сила и потенциал на избора.

- Учениците се учат по-задълбочено и обогатяват познанията си.
- Учениците демонстрират по-голяма ангажираност с поставената задача, внимават и участват повече.
- Социалното и емоционалното учене на учениците се увеличава.
- В учебната среда се наблюдава повече сътрудничество.
- Преподаването е по-забавно.

Учениците се учат по-задълбочено и обогатяват познанията си

Учениците, на които се дава избор в обучението, могат да започнат да се учат на по-високо ниво по множество причини. Първо, когато учениците се занимават с нещо, което им носи радост, техните мозъци са в състояние да обработват наученото и да го съхраняват по-ефективно в дългосрочната памет (Willis, 2006). Може би не е изненадващо, че си спомням много повече за сериала „Мики“, отколкото за книгата „Червеният знак на храбростта“. Изследванията също така показват, че изборът подобрява креативността и води до много други положителни навици в работата на учениците, като например преработване и редактиране по собствена инициатива и по-добра организация (Denton, 2005, стр. 208).

Също така помислете колко по-обогатяващо и разнообразно може да бъде ученето в класната стая, когато не всеки прави едно и също нещо. Ако всички ученици четат една и съща книга, например, разговорите по темата естествено ще бъдат ограничени до този текст. В класна стая, в която учениците четат три романа по определен въпрос или на дадена тема, ще имат по-богати и по-разнообразни дискусии, защото има множество текстове, които да обсъдят. Стивън Джонсън,

автор на „Как се раждат добрите идеи“, твърди, че има по-голяма вероятност големите иновации да се родят в среди, в които има многообразие. По-вероятно е великите иновации да се създадат в големите, а не малките, градове, просто защото има повече хора, ангажирани с различни видове работа, които могат да се натъкнат един на друг и да дадат искрата на ново мислене (2010b). Широко известно е, че когато проектират новото студио на Пиксар, Стив Джобс настоява да има общи пространства, които биха довели до сътрудничество. Искра да има голям атриум, общо пространство, където хората от различни отдели да общуват, както и централно разположени тоалетни, което да доведе до спонтанни разговори на мивката (Schledan и Tetzeli, 2015, стр. 315).

Самият аз непрекъснато съм ставал свидетел на силата на разнообразната работа в своите часове. Спомням си, че Фийби използва квадрама – триизмерна четириъгълна пирамида от хартия с три вътрешни стени, която показва четири сцени наведнъж, на която се е научила в скаутския лагер – за да разкаже за книга, която е чела. Няколко други ученици, вдъхновени от нейното задание, я попитаха как тя го е направила и в рамките на следващите няколко седмици, много други ученици, използваха квадрами, да споделят книги и да представят съдържание в изследователски проекти.

Когато всички ученици са ангажирани с една и съща задача по един и същ начин, съществува ограничение по отношение на това колко далеч може да стигне работата. Тези граници се определят от учителя и задачата и е почти невъзможно да се преминат. Когато споделяте повече контрол с учениците и ги овластявате, като им давате по-голяма гъвкавост и избор за това как да постигат целите на обучението, изведнъж всеки може да се вдъхнови един от друг, което води до раждането на нови идеи и стимулира повече креативност.

Учениците демонстрират по-голяма ангажираност, внимават и участват повече

В разговор, който проведох с един директор, се изтъкна още една важна полза от избора. Обсъждахме многото поведенчески предизвикателства, които бяха разпространени в неговото училище: учениците отговаряха на учителите, гледаха през прозореца, избухваха в гняв по време на работа, шляеха се по коридорите, отказваха да работят и други подобни общи проблеми. Попитах го: „Изглежда ли, че повечето от децата, които имат проблеми с поведението, са същите, които имат проблеми с уроците?“ Той призна, че е така. „А тези деца получават ли наистина интересна работа в училище – задания, предизвикателства, забавни главоблъсканици и избор по отношение на ежедневната им работа или прекарват по-голямата част от деня си в тиха работа на чина?“ Той потвърди, че обикновено става второто. В действителност, в неговото училище

по-напредналите ученици, получавали тези видове обогатяващи занимания. Когато зададох следващия си въпрос и двамата знаехме какъв ще бъде отговорът: „Възможно ли е много от учениците да реагират, защото са отегчени и фрустрирани?“ (Както остроумно отбеляза бележитият лектор и съветник в областта на образованието сър Кен Робинсън [2013] в радващия се на голяма зрителска популярност свой доклад по TED „Как да избягаме от долината на смъртта в образованието“ [How to Escape Education's Death Valley], „ако накарате децата да седят по часовете с часове и да се занимават със скучна чиновническа работа, не се изненадвайте, ако започне да не ги свърта на едно място.“)

Джуди Уилис, виден невролог и учителка в прогимназиалния етап от образованието, отбелязва, че прекомерната скука и фрустрацията водят до реакция на стрес в мозъка (2006). Учениците в това състояние е много вероятно да изпаднат в класическите режими на „борба“ (спорят с учителя, отговарят му, гневят се), „бягство“ (шляят се по коридорите), или „замръзване“ (съзнанието им е другаде). Изследванията показват, че при учениците с хиперкинетично разстройство с нарушение на вниманието и емоционални смущения, които често водят до проблеми с поведението, има значително намаляване на проблемното поведение, когато им се дава избор за това какво или как да учат (Denton, 2005, стр. 209).

Учениците идват на училище всеки ден жадни за интересна и завладяваща работа. Когато училищната работа е целенасочена, точно толкова предизвикателна, колкото трябва, и интересна лично за тях – все характеристики, които могат да бъдат постигнати ако се даде подходящ избор – нуждите на учениците нещо да ги грабне се изпълняват от работата, което ги прави по-малко склонни да търсят други източници на забавление. Това не означава, че предлагането на избор на учениците какво да учат ще доведе до перфектна дисциплина в час. Но ще е по-малко вероятно учениците да избягат в тоалетната, да се мотаят из стаята, или да чатят с приятел от друг клас, ако са ангажирани в стимулираща и целенасочена работа.

Социалното и емоционалното учене на учениците се увеличава

Има широк спектър от социални и емоционални компетенции и умения, които учениците трябва да научат, за да имат успех в училище и след като завършат. Учениците по-добре учат и прилагат на практика много от тези умения, когато се занимават с учебни дейности, в които имат известен контрол и са овластени и когато работят с удоволствие. Въпреки че има много такива умения, някои от които ще бъдат разгледани в тази книга, нека да разгледаме само няколко за илюстрация.

- **Стискане на зъби.** За мнозина, първата асоциация, която идва на ум, когато чуят фразата „стискане на зъби“ е да изпълниш нещо под принуда. Аз пък предпочитам да мисля за това като преминаване през предизвикателствата с постоянство и упоритост в контекста на наистина ангажираща вниманието работа. За да покажат характер учениците, трябва да има връзка между упоритата работа и интереса – в противен случай просто говорим за изпълняване на действие под принуда. „Но нима в живота на всички нас не се налага да изпълняваме задачи, които не са ни приятни?“ - може да попитате. Абсолютно. Имам много задачи, като учител, които не са ми любими: Да провеждам тежки разговори с родители, да присъствам на определени заседания на комисии и да бърша чиновете по време на грипния сезон са само някои от тях. Но тъй като тези задачи попадат в рамките на работа, която обичам, мога да ги изпълнявам с грижа и внимание. По същия начин, учениците имат по-добра енергия за цитиране на източници в изследователско задание, за редактиране на нещо, което са написали, или дори за упражняване на математически теореми или нови думи, ако това е в контекста на работа, която наистина ги интересува. Ако се почувстват овластени, това ще им даде мотивацията, необходима за преодоляване на предизвикателствата.
- **Социална осъзнатост.** Когато учениците работят по начини, които имат отношение лично към тях и позволяват проявата на творчество и самостоятелност, различните силни страни, способности, интереси на учениците и предизвикателствата, пред които се изправят, излизат на повърхността. Учениците могат да видят, че всеки е различен и могат да започнат да разглеждат училищната работа от различен ъгъл, да се научат да работят в различни екипи и да показват емпатия спрямо тези, които учат по различен начин.
- **Ефективно вземане на решения.** Не можете да упражнявате носенето на отговорност, без да имате някакъв контрол. Да бъдеш отговорен, независим и да вземаш обосновани решения са умения, които много от учениците трябва да развият – такива, които често се появяват в списъците „умения за 21-ви век“ или „умения за работа“. Днешните работни места и кариери изискват от хората да изпълняват задачи и извън службата, с гъвкаво работно време, без да разчитат на техен висшестоящ или шеф да ръководи всеки аспект от работата. Когато учениците упражняват как редовно да избират ефективно в училище, те развият по-силни умения за вземане на решения. Те растат в способността си да бъдат самостоятелно разсъждаващи и самонаблюдаващи се, мислещи и отговорни хора, които могат да се застъпят за себе си и да вземат подходящи решения въз основа на голямо разнообразие от критерии.

В учебната среда се наблюдава повече сътрудничество

Когато всички правят едно и също нещо едновременно, учениците са по-склонни да гледат един на друг като на конкуренти. Кой ще завърши първи? Кой може да получи най-много верни отговори? Кой може да начертае най-добрата карта или графика? За учениците е почти невъзможно да не сравняват работата си с тези, които са наблизо, когато задачата е същата. (Това между другото е вярно за учащите на всяка възраст. Помислете колко самосъзнателен може да станете относно собствената си скорост на четене, когато сте с група колеги и четете статия в обстановка за професионално развитие.) А, като учещ, ако започнете да съдите за собствената си работа въз основа на работата на тези около Вас, значи сте изпуснали топката от очи. Вече не сте концентрирани върху поставената задача, а вместо това обръщате внимание на всички останали. Освен това, ако сега се състезавате със съученици, да загубят те ще означава, че Вие ще спечелите. Из стаята започва да ехти „Не гледай в моята тетрадка.“ Или „Госпожо Костова! Лили преписва!“ – тъй като учениците гледат един на друг като на конкуренти, а не сътрудници.

Едно от прекрасните предимства на избора е, че тъй като работата става по-разнообразна е по-трудно да се сравняват ябълки с портокали. Например, един клас упражнява умножаване на дроби, но вместо всеки да използва една и съща страница на учебната тетрадка, учениците измислят свои собствени задачи. Докато работят, разговарят и споделят задачите, по които работят, дори си помагат един на друг. Тъй като задачите са различни и има няколко алгоритми, които учениците могат да изберат, за да ги решат, някои ще решат повече задачи от други, а при задачите ще има различни предизвикателства и нива на трудност. Учениците са по-малко склонни да се притесняват, че се конкурират помежду си, защото всеки се концентрира върху собствената си работа. Това им позволява да се отпуснат, да се съсредоточат върху работата си и дори да се подкрепят един друг. Ще продължават ли някои ученици да се конкурират един с друг – да се съревновават, за да видят кой може да напише най-предизвикателната задача? Вероятно. И този вид конкуренция е по-скоро добра, защото е вероятно да бъде взаимна и самопредизвикана. Като общо правило, в стаята ще има по-положителен тон на сътрудничество и подкрепа, тъй като работата става по-разнообразна и различна.

Преподаването е по-забавно

Тази тема може да се разглежда към края на тази глава, но далеч не е най-слабата полза. Преподаването е една от най-стресиращите професии (Anderson, 2010, стр. 4-5), и през последните

две десетилетия положението изглежда става все по-лошо. С натиска да се преподава чрез стандартизирани тестове и да се покриват нереалистични изисквания на учебните програми е лесно да изгубим от поглед защо повечето от нас са влезли в професията на първо място: Преподаването ни харесва. Има нещо наистина забележително, дори вълшебно, в това, да си част от учебния процес. Когато на учениците им светне или когато толкова се вгълбят в някоя дейност, че изгубят представа за времето, наистина е наслада да си учител.

Да си овластен и да имаш и контрол върху работата не е важно само за учениците. Самостоятелността е критичен компонент в чувството ни за положителна връзка с професията, както и с енергията за преподаване (Pearson и Mooney, 2005). Чрез намирането на дори прости начини да предложим на учениците избор в тяхното обучение, ние разпалваме собствената си креативност, събуждайки страстта и любовта си към преподаването.

Освен че проявяваме повече творчество докато планираме, ние също се наслаждаваме повече и на самото преподаване. В края на краищата, когато учениците са по-ангажирани, забавляват се повече и учат повече, ние също се забавляваме. Работил съм с много различни учители, за да им помогна да внесат по-голям избор на своите ученици, и започнах да чувам общ рефрен: „Толкова е забавно. Вече не само на учениците им е приятно в час.“

Заклучение

Ето една последна идея, която трябва да имате предвид: Изборът е най-мощен, когато се използва с цел. Може лесно да се излъжем да мислим в погрешната посока, „ако изборът е толкова велика стратегия, тогава всичко трябва да включва избор.“ Подобно на всяка друга ефективна стратегия, тя не винаги е най-добрата, която да се използва. Всичко зависи от Вашите цели. Например, може би искате да представите на всички ученици конкретна стратегия или проект, така че да може по-късно през годината да се превърнат в избор. В този случай няма избор, защото в действителност има само един вариант. Или пък да създадете групи за анализ на книги, въз основа на много специфични умения за четене, от които се нуждаят учениците. В този случай учениците могат да изберат по начин, който няма да им позволи да работят върху уменията, които Вие имате за цел да развиете – Вие трябва да създадете групите, а не да предлагате избор.

В крайна сметка е важно да се запомни, че изборът е *средство*, а не самоцел!

Училища
за пример

Заедно
в час

Превод:

Виктор Донков

Цялата статия на английски език може да видите тук:

<http://www.ascd.org/publications/books/116015/chapters/The-Key-Benefits-of-Choice.aspx>